

P. I. VOJEVODIN

RAKASTETTU OPETTAJA

Helmikuun vallankumous vapautti minut Narymin karkotusvankeudesta, ja joulukuussa 1917 minut valittiin työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Länsi-Siperian III alue-edustajakokouksessa Länsi-Siperian ja Uralin aluepiirin elintarvikeneuvoston puheenjohtajaksi.

Se oli vaikeaa aikaa. Armeijan miehiä palasi virtanaan rintamilta kotiin ja nähdessään kotona perheensä nälässä, aseelliset sotilaat riensivät ryhminä sekä yksitellen kaikkialle leivän etsintään. Kaikki rautatiet olivat kirjaimellisesti täpö täynnä pussiselkäisiä, joita taloudellinen rappiotila synnytti ja ajoi liikkeelle. Siperia joutui nälkäisten ihmisjoukkojen hillittömän hyökkäyksen kohteeksi, elintarpeita etsiessään niitä tulvi sinne tavattomat määrät joka puolelta Venäjää.

Tässä pulmallisessa tilanteessa me, sikäläiset työntekijät, jouduimme kosketuksiin monien sellaisten kysymysten kanssa, joiden ratkaisemisesta riippui kenties suorastaan Neuvostovaltan olemassolo Siperiassa. Nämä kysymykset pakottivat minut matkustamaan keskukseen elävän yhteyden järjestämiseksi johdaviin elimiin ja Siperian kansantalouselämän turvaamiseksi rahaluotolla. Niistä tuloksista, mitä monien tovereiden keskukseen tekemistä matkoista oli ollut, tiesin, että ainoastaan toveri Lenin voi ratkaista kaikki siihen aikaan pohdittavanamme olleet kysymykset. Päätinkin mennä hänen puheilleen.

Niinpä olin vihdoin Moskovassa, Kremlissä! Sydäntäni vavahdutti, kun nousin ensimmäistä kertaa Kansankomissaarien Neuvoston huoneistoon, tuohon nuoren työläis- ja talonpoikaisvallan sotilaalliseen esikuntaan. Istuttuani muutaman minuutin Kansankomissaarien Neuvoston Asiainhoitohallinnon kansliassa sain tietää, että käsitteille tulee Siperiasta saapuneen Kansankomissaarien Neuvoston erikoisvaltuutetun A. G. Schlichterin selostus. Hän oli ollut valtuutettuna elintarvikeasiain alalla.

Pyysin tovereita antamaan V. I. Leninille kirjelappuni, jossa pyysin lupaa saada olla läsnä tov. Schlichterin selostuksen käsittelyssä.

Sain luvan. Mieli jännittyneenä menin Kansankomissaarien Neuvoston istuntosaliin. Siellä ei ollut paljon vapaata tilaa, oli kolme tavallista pitkä pöytää veralla peitettyinä ja iso määrä tavallisia tuoleja.

Siellä tapasin vanhoja tuttaviani, tovereita, joiden kanssa olin ollut eri aikoina kosketuksissa maanalaisessa puolueetyössä ja Narymin karkotusvankeudessa.

Joukkona seisoskelleet ja hillitysti puhelleet kansankomissaarit sekä istuntoon kutsutut hiljenivät yhtäkkiä ja asettuivat pöytien ääreen. Juuri minua vastapäätä olevasta ovesta tuli nopein askelin sisään Vladimir Iljitš ja ryhtyi heti paikalla seläilemaan pöydällä olevia papereita ja Kansankomissaarien Neuvoston sihteerin N. P. Gorbunovin puoleen kääntyen puhumaan istunnon työjärjestyksestä.

Näin ensimmäistä kertaa elämässäni lähelläni, vierelläni miehen, jota olin kaikista vallankumouksellisen maanalaisuuden vaivoista ja vastuksista huolimatta seurannut jo melkein kaksikymmentä vuotta (vuodesta 1899). Tuollainen hän oli, meidän Lenin! Olin sitä ennen saanut vain toisten tovereiden kertomana kuulla rakastetusta johtajastamme, opettajastamme, ja nyt hän oli edessäni, maailman ensimmäisen Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja.

Syvennyin huonosti siihen, mistä puhuttiin, katsoin vain koko ajan Iljitšiin ja pelkäsin, että minulle sanotaan yhtäkkiä, etten saa olla läsnä sellaisessa istunnossa, ja kehoitetaan poistumaan salista. Mutta ympärilläni oli jo asiallinen työ tavallisessa käynnissään, eikä kukaan kiinnittänyt minuun huomiota. Tarkatessani Leninin kasvoja ja olemusta, hänen keskustelutapaansa, näin, että se oli aivan tavallista keskustelua, niin kuin aivan tavallinen vaatimaton hyvä ihminen puhuu hyvien ystäviensä kanssa, vaikka keskustelu koski varsin tärkeitä ja vakavia valtiollisia asioita.

Istuntoa johtaessaan V. I. Lenin joko melkein koko ajan käveli edestakaisin pöydän vieressä tai seisoen nojatuolinsa luona teki välihuomautuksia tovereiden puheenvuoroihin.

Useimmiten Vladimir Iljitš hillitsi erikoisen monisanaisia puhujia huudahdellen leppoisan ivallisesti: „Tosiasioita! Tosiasioita! Enemmän asioita... Asiallisemmin!”...

Kaikesta näkyi, että kaikki toverit alistuivat sellaiseen asialliseen ja säästävaiseen istunnon menoon, ja kukin yritti tehdä mahdollisimman lyhyesti ilmoituksensa, huomautuksensa tai lisäyksensä. Istunnossa ei ollut vähäisintäkään virkaintoisuuden,

mahtipontisuuden tai virallisuuden tuntua, se oli aidon toverilista yhteistyötä.

Alkoi keskustelu elintarvikeasiain kansankomissaarin A. D. Tsurupan Neuvostotasavallan elintarviketilanteesta tekemän selostuksen pohjalla ja samalla vaihdettiin mielipiteitä A. G. Schlichterin esittämästä ehdotuksesta, että oli välttämättä järjestettävä keskuksen erikoisvaltuutettujen toiminta. Silloin V. I. Lenin lienee muistanut pyyntöni saada olla läsnä elintarvikeasioita koskevan selostuksen käsittelyssä ja kysyi: „Entä missä on Vojevodin?“. Nousin paikaltani ja mutisten jotain hämääntyneenä pyysin myös puheenvuoroa selostuksen johdosta. Vladimir Iljitš katsahti minuun kiinteästi ja vastasi nyökäten: „Kirjoitin, kirjoitin nimenne!“.

Pohjasin lausuntoni kokonaan omakohtaiseen kokemukseeni, minkä olin saanut elintarvikeasiain johtajana Länsi-Siperiassa ja vahvistuksena oli melkoinen määrä Moskovaan tuomiani aineistoja. Suureksi ihmeekseni ja ilokseni Vladimir Iljitš otti yhteenvedossa huomioon joukon huomautuksiani ja ehdotti perustettavaksi erikoisen valiokunnan laatimaan elintarvikediktatuurista asetusuunnosta, minkä tuli saada lopullinen vahvistuksensa Yleisvenäläisessä Toimeenpaneavassa Keskuskomiteassa. Leninin ehdotuksesta minutkin kutsuttiin siihen valiokuntaan.

Vladimir Iljitš vastasi myöntävästi pyyntööni, ettei minua pantaisi valiokuntaan, koska olin tullut Moskovaan aivan lyhyeksi aikaa eräiden hyvin kiireellisten Siperian asiain tähden ja minun piti matkustaa pikaisesti takaisin, mutta hän ehdotti, että esittäisin asetusuunnokseen kaikki käytännöllisluontoiset huomautukset kirjallisessa muodossa ja antaisin ne J. M. Sverdloville, minkä sitten teinkin seuraavana päivänä.

V. I. Leninin niin huomaavainen suhtautuminen rohkaisi minua tavattomasti.

Tapasin Leniniä myöhemmin monta kertaa, ja silmäni pisti aina se, että hän kaikkien asiain käsittelyssä ikään kuin keräsi itseensä kaiken, jokaisen pienimmänkin asian ja myöhemmin teki pikku seikoista ja ehdotuksista yleistyksen ja suunnitteli tarkat, täsmälliset ja määrätietoiset toimenpiteet.

Ollessani kerran lähdössä V. I. Leninin luo keräsin mukaani ison joukon kaikenkaltaisia toimintaselostuksia ja aineistoja. Jo ennen lähtöäni keskuksen oli selostustani varten koottu aineistoa kansantalouden perspektiivisestä kehittämisestä Siperiassa.

Työhuoneessaan Kremlissä Vladimir Iljitš otti minut vastaan aivan tavallisesti, lämpimästi, ystävällisesti.

Alussa yritin virallisesti, jonkun verran kyllä hermostuksissa ja hämmennyksissä, tehdä Siperiamme asioista selkoa Kansankomissaarien Neuvoston päämiehelle, mutta Vladimir Iljitš ryhtyi

itse puhumaan siitä, mitä vaikeuksia meillä on Siperiassa, missä proletariaattia on kovin vähäisesti ja teollisuus heikosti kehittyntä.

Vladimir Iljitš johti niin taitavasti keskustelua, että jouduin enemmänkin vain vastailemaan kysymyksiin kuin selostamaan sen ohjelman mukaan, minkä olin tovereiden kanssa suunnitellut Omskissa. Lenin teki ajoittain välihuomautuksiaan, sanoi toisinaan ivallisesti: „Älkääpä, älkääpä kovasti ärsyttäkö vankkaa Siperian talonpoikaa. Ja kasakoita ottakaa harkiten mukaan, tai ne voivat nujertaa teidät siellä. Hotkaisevat sisuksineen päivineen”...

Tuntiessani oloni jo rauhalliseksi yksinkertaisessa toverillisessä ympäristössä minä vastailin Vladimir Iljitšille myös myhäillen: „Ei, toveri Lenin, vaikka otammekin lujasti bolševistiseen valtaamme „siperialaisen keskitalonpojan”, niin pidämme suuntaviivanamme kuitenkin työläisen ja talonpojan läheistä yhteistoimintaa. Siperialainen talonpoika tuo mielellään viljaa ja rehua Neuvostovallalle, antaapa meille „paperilapuillakin” ts. luotolla, kunnes voimme maksaa”. Ja kun sanoin Vladimir Iljitšille, miten vaikeaa oli alussa, kun keskus ei antanut meille rahamerkkejä eikä ollenkaan tavaroita, hän vastasi:

— Nyt tulee helpompi. Saatte rahaa, teille lähetetään myös teollisuustuotteita.

Vladimir Iljitš oli elävästi kiinnostunut kaikesta, mitä Siperiassa oli tekeillä uusissa neuvosto-oloissa, ja hän osoitti tuntevansa Siperian kansantaloutta siinä määrin, että jouduin kirjaimellisesti ymmälle. Lenin puhui paljon metalli- ja hiiliteollisuuden kunnostamissuunnitelmista. Kun sanoin sitten, että olin saanut siperialaisilta tehtäväkseni vaatia nopeistamaan etelä-Siperian rautatien rakentamista (näytin heti siinä Iljitšille kartan, johon rata oli merkitty), hän kysyi veikeästi:

— Mitä arvellette, saatteko tehdyksi? Tehän valitatte, että teillä ei ole spesialisteja...

Myönsin sen, mutta huomautin heti:

— Kulundan radalla ja erillisillä etelä-Siperian valtaradan lohkoilla ovat työt joka tapauksessa menossa, ja me autamme työläisiä mahdollisuuksien mukaan.

Paitsi sitä, että Vladimir Iljitš oli myöntäväinen kaikkiin luonnoksiimme ja suunnitelmiimme, hän lisäksi otti omakohtaisesti osaa niiden toimeenpanoon ja suoranaisesti ajoi monia asioitamme Kansankomissaarien Neuvoston kautta. Esimerkiksi muodostettiin heti Erikoinen Siperian toimikunta, komissio, johon kuului keskuslaitoksista arvovaltaisia edustajia. Minäkin olin siinä toimikunnassa.

Olin joka päivä suoraa linjaa yhteydessä Omskissa ja Irkutskissa työskennelleiden toverien kanssa. Aika oli kiihkeää ja

kireää, ja keskustelujen jälkeen selostin Vladimir Iljitšille usein Siperian asioitamme. Hän tarkasti jokaisen ehdotuksen hyvin huolellisesti, antoi välttämättömiä neuvoja, määräyksiä ja ohjeita.

Kerran selitin Vladimir Iljitšille puolustusluontoisia tärkeitä ja kiireellisiä asioita, kun oli saatu Irkutskista sähkö „Tsentrosibiriltä” (Siperian Neuvostojen Toimeenpanevalta Keskuskomitealta). Vladimir Iljitš lähetti minut Sota-asiaain kansankomissariaattiin.

Siinä kansankomissariaatissa näin surkean kuvan. Odotushuoneessa, jossa ei ollut tuolia eikä penkkiä, myös käytävillä ja portaikoissa, joka paikassa oli joukoittain aseellista väkeä hyvin erilaisissa puvuissa. He olivat kaikki Moskovaan asioitaan toimittamaan saapuneita komentajia.

Kun lähdin menemään sen huoneen ovelle, missä oli sanottu kansankomissaarin olevan, tukkivat komentajat tien tullen joukkona eteeni:

— Seis, seis, veikkonen! Oletpa kovin sukkela! Olemme jo vuorokausikaupalla yrittäneet päästä kansankomissaarin puheille, ja sinä aiot painua suoraan.

Sanoin, että Lenin oli lähettänyt minut kiireelliselle asialle. Toverit päästivät minut heti menemään, mutta kun avasin oven, kansankomissaaria ei huoneessa ollutkaan eikä ollut toivoo päästä pian hänen luokseen.

Asiat eivät kuitenkaan sietäneet viivytystä. Niinpä riensin pahoillani ja hämilläni heti takaisin Kremliin ja tulin uudestaan Vladimir Iljitšin luokse. Hän sanoi niin kuin olisi ymmärtänyt mielentiläni:

— Mikäpä siinä... Tehdään tällä tavalla: menkää nyt heti kenraali Bontš-Brujevitšin luo ja kertokaa hänelle kaikesta, mitä tarvitsette.

Nähdessään ällistykseni: „Kuinka kenraalin luo?” — Iljitš hymyili ja selitti laskien kätensä olalleni:

— Niin, niin, aivan oikean, tosin entisen, tsaarin kenraalin luo. Hän on Vladimir Dmitrijevitšin veli, olettehan tavannut hänet täällä Kansankomissaarien Neuvostossa. Ja se Bontš-Brujevitš, jonka luo te nyt menette, on Korkeimmassa Sotaneuvostossa. Siellä tapaatte useita entisiä tsaarin kenraaleja ja harkitsette heidän kanssaan kaikki asiat. Ne kenraalit ovat meikäläisiä ja voitte luottaa heihin täydellisesti.

Iljitš kutsui heti paikalla sihteerin ja antoi määräyksen:

— Soittakaa panssarijoukkojen autovarikolle ja sanokaa, että toverit veisivät heti kiireesti toveri Vojevodinin moottori-pyörällä Korkeimman Sotaneuvoston junaan.

Kääntyen puoleeni Vladimir Iljitš muistutti vielä kerran:

— Sanokaa kenraaleille minun nimessäni, että tekisivät Siperiaa varten kaiken, mitä tarvitaan. Toivotan menestystä.

Kiitin Iljitšiä sydämeni pohjasta, ja toivon siivittämänä olisin ollut valmis vaikkapa suutelemaan tuntematonta nuorta miestä, joka oli Kansankomissaarien Neuvoston päivystävänä sihteerinä ja jonka jäljessä poistuin Vladimir Iljitšin työhuoneesta...

Eniten minua viehätti Vladimir Iljitšin vaatimattomuus ja se, miten tarkasti ja huomaavaisesti hän kuunteli työtovereidensa sekä rivityöntekijäin huomautuksia ja ehdotuksia, hänen kiihkeää haluaan oppia elämältä. Noita ominaisuuksia ei valitettavasti ollut läheskään kaikilla järjestöjemme ja laitostemme vastuunalaisilla johtavilla työntekijöillä. Puheissaan V. I. Lenin esitti usein elävästä elämästä saatuja esimerkkejä ja tietoja. Hän oli hankkinut ne keskustellessaan työläisten ja talonpoikain kanssa, joita kävi hänen puheillaan hakemassa ratkaisua milloin mihinkin yhteiseen tai henkilökohtaiseen asiaan.

Hämmästyin kovasti kerran tällaista tapausta. Olin V. I. Leninin luona tekemässä jotain selostusta, esitin kiireesti itse asian ja samassa toin esimerkkejä keskuslaitoksissamme esiintyneestä kanslia-asiain vitkutuksesta ja puhuin tosin vielä nuoren neuvostohallintakoneiston epätäydellisyydestä. V. I. Lenin kuunteli minua, mutta samaan aikaan hän vastaili vähän väliä puhelimeen ja milloin mihinkin päivystävän sihteerin kysymyksiin. Sanoin Iljitšille, että minun olisi ehkä sopivampaa tulla jonain toisena aikana jatkamaan ilmoitustani. Hän vastasi vain:

— Ei, ei! Jatkakaa nyt...

En kuitenkaan selostanut enää kovinkaan pitkälti ja poistuin. Tällöin minusta tuntui, että olin sattunut Vladimir Iljitšin luo sopimattomaan aikaan ja ettei hän ollut kuunnellut minua tarkkaavaisesti, koska hänellä oli paljon muuta työtä. Miten tavattomasti hämmästyinkään, kun V. I. Lenin kerran puhuessaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean tai Neuvostojen V edustajakokouksen istunnossa esitti yllätyksekseni eräitä esimerkkejä ja tietoja, joita olin silloin maininnut sekavassa selostuksessani.

Sen jälkeen aloin paljon tarkemmin ajatella mitä puhuin tavatessani Vladimir Iljitšin, joka osasi niin tarkkaavaisesti kuunnella aivan tavallisten rivityöntekijäin mielipidettä ja käyttää kaiken, mikä oli arvokasta uuden sosialistisen valtion joka-päiväisessä rakennustyössä.

